

УДК 82.0:7.013.185.14(016)

Д.І. Дроздовський

ДИСКУСІЙНІСТЬ МЕТАМОДЕРНІЗМУ В АСПЕКТІ ТЕОРІЇ ПОСТПОСТМОДЕРНІЗМУ

Англійський роман 2000–2010-х рр. відображає, з одного боку, комплекс соціально-психологічних тенденцій, репрезентованих у британському суспільстві й пов'язаних із проблемами постколоніальної ситуації та транскультурністю, а також із темами, що знаходять відгук у суспільній свідомості (люди з особливими потребами, наприклад, з аутизмом, та ставлення до них у соціумі, тема старіння й усвідомлення змін у власному організмі тощо). З другого боку, роман дедалі виразніше набуває рис метажанрового феномену, який вбирає в себе стратегії репрезентації дійсності, запозичені з наукового дискурсу або з медіа та інших джерел, що прагнуть словесно візуалізувати дійсність у максимально наближений до справжньої реальності спосіб. У такому разі доцільно говорити про актуалізацію стратегій, пов'язаних із традицією «літератури факту» (в романах М. Геддона і М. Гайленд наявні приклади таких стратегій). Водночас англійський роман містить комплекс складних філософських проблем, у центрі яких – сутність людини, її біологічна природа. Крім того, постпостмодернізм в особливий спосіб увиразнює психічний компонент, подібно до того, що мало місце в модерністський період, у якому принципи функціонування психіки, зокрема в аспекті сприйняття часу, категорії «соматичності» тощо набувають увиразнення.

Постпостмодернізм поєднує в собі риси двох попередніх культурно-історичних епох, які досі сприймалися антагоністично. Постпостмодерністська поетика передбачає використання різних художніх прийомів і засобів, які уможливлені самою природою універсального постпостмодерністського мислення, для якого немає меж у пізнанні реальності. Дійсність мислиться як *мультиверсум* можливостей, як особлива багаторівнева й багатшарова реальність, яку неможливо пізнати тільки за допомогою одного типу

© Д.І. Дроздовський, 2018

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.2636373>

інструментарію. З огляду на це в постпостмодерністському романі взаємодіють науковий (сцієнтистський), метафізичний і чуттєвий дискурси. Особливістю постпостмодерністського художнього мислення є поєднання в ньому різних практик і підходів, уможливлених тим, що світ є занадто складним, аби намагатися пізнати його тільки в одній площині. Складні інструменти сучасних наук, що за останнє сторіччя здійснили кардинальний стрибок у розвитку, тільки показали, наскільки складною й багатовимірною є реальність навколо людини, тому обмежувати її пізнаннями окремими методами було б неправильним, позаяк це не сприятиме людському поступу в якісному прирощуванні знань про світ і власну природу. Ці дві проблеми (пізнання світу та пізнання людини) є ключовими в дискурсі постпостмодернізму.

Пізнання *Істини* є важливим мотивом постпостмодерністських художніх творів, проте це пізнання апріорі приречене на поразку через те, що людина не має навіть потрібних інструментів для розуміння таких феноменів, як творчість. На відміну від смерті, що в сприйнятті постпостмодерністських персонажів має чіткі біологічно-фізико-хімічні обриси («Субота», «Дивний випадок із собакою вночі» тощо), творчість в англійському сучасному романі досі постає загадковим феноменом, для пояснення якого бракує знань навіть у нейрохірурга Генрі Пероуна, який є виразним прикладом персонажа з неопозитивістським типом світосприйняття реальності. Генрі спостерігає за своїм тестем, який є поетом, проте так і відмовляється поставити «діагноз» його творчим виявам на відміну від неврологічних захворювань Бастера, який вривається в життєвий простір Генрі. Нейрофізіологічний розлад на кшталт аутизму в постпостмодернізмі позиціонується не як проблема, а як можливість інакшого пізнання дійсності, яке може допомогти більшості (представникам «здорової спільноти») зрозуміти природу функціонування як людського мислення, так і механізмів формування соціальних зв'язків, форми і причини конфліктів у суспільстві тощо.

В англійському постпостмодернізмі наголошено на актуалізації мотиву *непізнаності* реальності в силу обмежень як людської

природи, так і самих інструментів пізнання, які на етапах вищого розвитку людства в парадигмі пост- або трансгуманізму перетворюються на знаряддя колонізації й легітимації влади в посткапіталістичному суспільстві (роман «Хмарний атлас» – приклад такої постгуманістичної ситуації).

Т. Вермюлен і Р. Ван ден Аккер у «Нотатках про метамодернізм», зауважують, що метамодернізм, який, на їхню думку, приходить на зміну постмодернізму, наголошують, що «епістемологію (реальність у режимі “якби”) й онтологію метамодернізму (експлікація концепту “між”, семіотично репрезентована у самому понятті “метамодернізм”) варто розглядати як метафоричну формулу “обидва-ніхто» [10]. Сутність нової культурно-історичної епохи голландські теоретики описують метафорою метакзису. «Термін “метакзис” перекладається як «між». Завдяки Платону і, пізніше, німецькому філософу Еріку Фогеліну він асоціюється з досвідом існування й водночас досвідом свідомості. Е. Фогелін описує метакзис так: “Існування має структуру «по-між», платонівський метакзис, і якщо є щось постійне в історії людства, так це мова напруги між життям і смертю, безсмертям і смертністю, досконалістю і недосконалістю, часом і зужитим часом, між порядком і безладом, істиною та ілюзією, здоровим глуздом і божевіллям» [10].

У постпостмодерністському романі особливу увагу приділено репрезентації категорій часу і простору. В англійській літературі категорія часу має особливу значущість з огляду на те, що осмислення моделі «колоніалізм – антиколоніалізм – постколоніалізм» є важливим проблемним комплексом на різних етапах функціонування цієї літератури в XIX–XXI ст. Значною мірою цей проблемно-тематичний вузол представлений і в романі «Хмарний атлас». Водночас у постпостмодерністському романі ідеться про спробу представити нову модель простору як такого, що є іманентно множинним і водночас таким, у якому перебування різних суб’єктів реальності може мати неконфліктний характер. Принаймні в сучасних англійських романах осмислено природу конфліктів, які знаходять біологічне пояснення, а отже, розв’язання цієї проблеми можливе так само в

результаті долучення біологічного компоненту. Класична гуманістична парадигма зображення людини передбачає актуалізацію мотиву людської волі, яка, як показано ще в англійських ренесансних творах, зокрема у трагедіях В. Шекспіра («Гамлет», «Коріолан», «Ромео і Джульєтта» тощо) натрапляє на волю інших, у результаті людина зустрічається «в герці з морем лиха», детермінованого людською поведінкою. У постпостмодерністських творах життєсвіт зображено як такий, у якому людська воля може несподівано зустрітися з волею інших. Долання цієї проблеми можливе, якщо контролювати вияви власної емоційності, а для цього суб'єкт реальності повинен сприймати зовнішній світ у відсторонений спосіб.

Бруно Латур у праці «We Have Never Been Modern» наголошує на тому, що суспільство майбутнього має прийняти ідею «антропологізації речі». Йдеться про те, що зовнішня об'єктивна реальність має бути трансформована в результаті надання певних смислів кожній окремій речі, що є можливим за умови антропологізації навколишньої дійсності. Б. Латур пропонує концепцію світосприйняття, у якому немає бар'єру між гуманітарним і сциєнтистським знанням, тобто такого, у якому відбувається антропологізація *хроносу*, фактично перетворення його на *кайрос*. У постпостмодернізмі йдеться про стирання межі між тим світом, який можливо пізнати лише за допомогою наукового інструментарію, та дійсністю, що дається людині в чуттєвому пізнанні. По суті, йдеться про поєднання кантіанства з філософією пост-гуманізму. Технології мають сенс, для Б. Латура, за умови, якщо вони уможливають інтенсивніший вияв гуманістичного, позаяк інакше стають джерело загрози, про що йдеться в романі «Хмарний атлас», у якому технології стали продовженням і формою легітимації дискурсу влади. Аутичне мислення персонажів сучасного британського роману («Дивний випадок із собакою вночі» оприявнює новий спосіб зв'язку людини з об'єктивним світом, який сприймається як частина власного світу. Людське тіло мислиться як система нейронів, капілярів, як система нейрогуморальної регуляції, яка хоча й не може бути відчута в безпосередньому досвіді людини, проте постає важливим чинником загального світосприйняття

реальності навколо людини. Людина зазвичай не усвідомлює, як функціонують різні частини її тіла, проте саме особливості цих процесів і визначають людську поведінку, настрої тощо. Нейрогуморальна регуляція постає важливим чинником суспільної комунікації, позаяк здатність однієї людини комунікувати з іншими, по суті, залежить від гормонального балансу й особливостей неврологічного ґатунку. Б. Латур виокремлює три явища, які, на його думку, визначальні для ХХ ст., а також які дають підстави говорити про три категорії речей: натуралізація, соціалізація та деконструкція. Кожен із дискурсів дослідник пов'язує з іменами дослідників, чий погляд мали важливий вплив на формування означених дискурсів. Ідеться про таких інтелектуалів, як Е.О. Вілсон, П. Бурдьє та Ж. Дерріда [9, с. 5].

Оприявненість у текстах сучасної культури концепції «множинності реальності», у якій перебуває людина, ідеї поєднання в людині біонеїрохімічного та метафізичного (пов'язаного, зокрема, з вірою й пошуками трансцендентного, яке перебуває у специфічних кореляціях із емпіричними досягненнями медицини, біохімії та ін.) дає можливість розвинути думку Н. Висоцької про те, що сучасна національна/етнічна ідентичність не лише США, а й Великої Британії постає продуктом «змін та взаємодій, “вибору, а не лише спадковості” (К. Ентон Аппія), результат “як походження, так і власної згоди” (В. Соллорз, Д. Голлінджер), “становлення”, радше ніж “буття” (С. Голл). На думку Стюарта Голла, насправді проблема ідентичності пов'язана не стільки з питанням, «“то ми є” або “звідки ми прийшли”, скільки “ким ми можемо стати”» [1, с. 53].

У романі «Дивний випадок із собакою вночі» М. Геддона підліток ставить питання про те, що в суспільстві табу є закономірним явищем, оскільки більшість людей пізнають дійсність в емоційний, а не науково-аналітичний спосіб, притаманний протагоністові роману: «Але тіло Матері піддали кремації... <...> дим виходить крізь димар і потрапляє в повітря, і я інколи дивлюся на небо й думаю про те, що молекули Матері там, або в хмарах над Африкою...» [2, с. 38]. Будь-яка спроба емоційного пізнання накладає на дійсність певну редукцію, коли навколишній світ сприймається не через біологічні

або фізичні закони чи закономірності, а в метафоризований спосіб. Так, Кристофер зауважує: «Я гадаю, що люди вірять у рай, оскільки їм не подобається думка про смерть, оскільки вони хочуть жити далі...» [2, с. 37].

У романі «Субота» І. Мак'юен не дає читачеві відповіді, який спосіб пізнання *правильний* в ХХІ столітті. У романі показано певні хиби в сприйнятті реальності: інтерпретація, побудована на відчуттях, апіорі робить людину заручником ілюзій, які з часом породжують табу й утверджують певні соціальні міфи. Генрі Пероун і Граматікус – представники двох дискурсів: наукового й мистецького. Проте Мак'юен спонукає читача замислитися над можливістю поєднання у свідомості двох першнів: гуманістичного та сцієнтистського. Людина, позбавлена гуманістичних основ, із часом приходиться до самознищення, й цивілізація переходить на інший щабель розвитку, у якому з'являється образ постлюдини, представлений в уже згаданому романі Д. Мітчелла. У такий спосіб актуалізовано шеллінгіанську концепцію «зняття» й переходу людини на вищий щабель у природній зміні культурно-історичних епох і цивілізаційного поступу. Проте в романі «Хмарний атлас» перехід людини в стан трансгуманістичного або постгуманістичного суб'єкта призводить до поразки. «Фактично, світ, де роль грає минуле і теперішнє, а майбутнє нічого не значить – це біологічний світ, світ як життя. Тут людина не відокремлена від загального процесу становлення, а постає як набуття матерією нової якості, а саме свідомості, що єдина виділяє людину із світу живого. Йдеться не про людський світ, а про світ, де випадково виникла людина, і так само випадково може зникнути, адже майбутнє – темний і неважливий часовий модус. Чим насправді постає майбутнє? Це бажання, мрії, сподівання, проекти, передбачення, що не просто виникають як певні уявлення, або форми свідомості, а сутнісно пов'язані із усвідомленням людиною своєї унікальної позиції в світі» [4, с. 11].

Усе перераховане вище сукупно вияскравлює проблематику постпостмодернізму в літературі. У дослідженні обґрунтовано уживання терміна постпостмодернізм як такого, що позначає перехід

до нової культурно-історичної спільноти, що не замикається лише в дискурсі метамодернізму.

До ключових рис постпостмодернізму зараховуємо такі:

- існування суб'єкта у кількох площинах або в кількох реальностях, причому немає можливості точно верифікувати, яка з реальностей є справжньою з епістемологічної точки зору;
- художній простір постає як світ, у якому немає точки початку й точки завершення; події минулого не мають своєї остаточної цілі, відповідно, такій реальності не притаманна інтенційність і в ній ставиться під сумнів ідея цивілізаційного поступу;
- у постпостмодерністському художньому просторі відбувається поєднання лінійної, циклічної та нелінійної (альтернативної) часових моделей, у яких як події минулого впливають на майбутнє, так і майбутнє може впливати на минуле, причому в аспекті експлікації концепції «вічного повернення» еліміновано обов'язковість формування досвіду на основі негативних прикладів у минулому, тобто негативні ситуації минулого можуть виявлятися в майбутньому часі, що уможливило розвиток концепції «волі до влади»;
- людина сприймається в єдності духовного (метафізичного, трансцендентного) та біологічного (нейрохімічного);
- пізнання метафізичного (трансцендентного, яке може не дорівнювати метафізичному) відбувається за допомогою методів науки (не гуманітаристики, що відповідно до англосаксонської традиції не має інструментарію, аби точно верифікувати результати досліджень, а отже, й верифікувати реальність);
- актуалізовано мотив трансгресії, транзитності людини, взаємопереходів між різними часовими й просторовими площинами через континуацію пам'яті, традицій, досвіду та ін.;
- осмислення людської ідентичності в категоріях транзитності та іманентності, транскультурності та етнічної належності, що репрезентують соціокультурну та соціополітичну реальність постпостмодернізму як іманентно транскультурну;
- концепція множинності реальності (мовної, фізичної, метафізичної), уявлення про людину та її вияви у світі як мультиверсум

енергій, досвідів і почуттів тощо, що відповідає буддистському світогляду, а також окремим науковим (медичним, фізичним) теоріям про будову людини в аспекті її соматизації; увага до функціонування людини (людського тіла) як машини, що водночас має здатність до креативності (тобто діяльності не за алгоритмами, що уможливило формування нових значень і сприйняття нових смислів у результаті взаємодії з реальністю);

- нелінійність часу, наявність темпоральних ущільнень у вимірі фізичної реальності, пам'яті тощо; психічна реальність людини існує як метаболічний простір, у якому наявне прагнення розкласти реальність на чіткі причиново-наслідкові зв'язки (реалізація IQ), але також наголошується і на важливості виявів емоційного інтелекту (EQ) для розуміння світу в усій повноті з'яв;

- художній простір постпостмодерністського роману може бути пояснений через метафору «обидва-ніхто», він оприявнений у категоріях *a-toposovoi* реальності й відповідно до поетики метаксису, розробленої в теорії метамодернізму, яку окреслили у своїх роботах Р. Ван ден Аккер і Т. Вермюлен;

- актуалізація виявів емоційності; герої виявляють емоційний інтелект, їх ставлення до реальності психологізується, важливі саме психологічні виміри сприйняття світу навколо себе (час репрезентовано не лише як «хронос», а і як «кайрос»);

- постпостмодерністський герой шукає правду, хоч і розуміє, що в силу специфіки людської природи немає адекватних інструментів для її остаточного пізнання (мотив того, що «брешуть усі»); у постпостмодерністському романі актуалізовано мотив пізнання дійсності як несфальшованої реальності; постпостмодерністські персонажі мають патологічні або принаймні загострені форми неприйняття неправди (навіть у вигляді художніх творів, які апіорі побудовані на вигадуванні), що викликає часом психосоматичні й фізіологічні реакції;

- у постпостмодерністському романі експліковано вияви іронії та наївності, його персонажі живуть надією та любов'ю, а водночас скепсисом і недовірою до світу, де досі немає гармонії.

Сучасні дослідники літератури (Б. Шалагінов [7] та ін.) наголошують на значному гносеологічному потенціалі модернізму для розвитку постпостмодернізму. Б. Шалагінов у розвідках не раз порушував питання про зв'язки між модернізмом як особливим культурним проектом і філософією німецького романтизму. Проте правомірно говорити також і про реактуалізацію ідей німецького романтизму у творах англійського постпостмодернізму, у яких оприявлено філософські ідеї *шеллінгіанства* (колообіг у природі й зняття нижчого рівня у вищому), *кантіанства* (концепція прекрасного й піднесеного) й *фіхтеанства* (я = не-я). Так, у романі Д. Мітчелла «Хмарний атлас» експліковано ідеї зазначених німецьких філософів.

Отже, англійський постпостмодерністський роман абсорбує ідеї з астрофізики («Хмарний атлас»), нейрохімії («Субота»), медицини («Дивний випадок із собакою вночі»), окреслюючи їх важливість для розуміння взаємодії людини зі світом і з собою. Ідеї, що мають стосунок до царини релігії (дзен-буддизму, як у романі «Хмарний атлас» та ін.), проектуються на винаходи в царинах наукового (об'єктивованого) пізнання світу й зіставляються з ними, показуючи, що в постпостмодерністському мисленні відбувається нівелювання грані між науковим і метафізичним дискурсами. Обидва мають важливий досвід та інструменти для розуміння реальності як складного багатовимірного світу.

Література

1. Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ–початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2010. 456 с.
2. Геддон М. Загадковий нічний інцидент із собакою. Харків: КСД, 2016. 221 с.
3. Кравченко О.М. Космомікрофізика – нова методологія дослідження. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Київ, 2014. Вип. 203: Серія «Гуманітарні студії», ч. 1. С. 94–101.

4. Куценко В. Час як філософська категорія: у пошуках екзистенційної темпоральності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2012. Вип. 110. С. 9–12.
5. Ожеван М. Трансгуманістичний рух та техноутопія кібернетичного іморталізму: філософсько-методологічний аналіз. URL: http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2015/03_2/2.pdf (дата звернення: 27.12.2018).
6. Самар М.І. Класичні та релятивістські квантові задачі в просторі з мінімальною довжиною: автореф. дис. ... канд. фіз.-мат.наук. 01.04.02 URL: <http://www.ktf.franko.lviv.ua/theses/Samar-aref.pdf> (дата звернення: 27.12.2018).
7. Шалагінов Б.Б. Класики і романтики: штудії з історії німецької літератури XVIII–XIX століть. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 439 с.
8. Шимчишин М. Парадигми та виміри постгуманізму. Сучасні літературознавчі студії. Постгуманізм та віртуальність: Літературні виміри. 2013. Вип. 10. С. 484–492.
9. Latour B. We Have Never Been Modern [translated by Catherine Porter]. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1993. 158 p.
10. Vermeulen T., Van Den Akker R. Notes on Metamodernism // Journal of Aesthetics and Culture. 2010. 2.0. P. 1–14.

References

1. Vysotska, Natalia. Yednist mnozhynnoho. Amerykanska literatura kintsia XX – pochatku XXI stolit u konteksti kulturnoho pliaralizmu [Unity in Diversity. American Literature of the End of the XX–early XXI Centuries in the Context of Cultural Pluralism]. Kyiv: Vyd. tsentr NKLK, 2010.
2. Heddon, Mark. Zahadkovyi nichnyi intsydent iz sobakoiu [The Curious Incident of the Dog in the Night-Time]. Kharkiv: KSD, 2016.
3. Kravchenko, O. “Kosmomikrofizyka – nova metodolohiia doslidzhennia [Cosmomicophysics is a New Methodology of Research].” Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Kyiv, 2014. 203: Seriia «Humanitarni studii», ch. 1.
4. Kutsenko, V. “Chas yak filosofska katehoriia: u poshukakh ekzystentsiinoi temporalnosti [Time As a Philosophical Category: in Search of Existential Temporality].” Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filosofiia. Politolohiia. 2012. 110

5. Ozhevan, M. Transhumanistychnyi rukh ta tekhnoutopiia kibernetychnoho immortalizmu: filosofsko-metodolohichnyi analiz [Transhumanistic Movement and Technuotopy of Cybernetic Immortalism: Philosophical and Methodological Analysis]. URL: http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2015/03_2/2.pdf (last accessed 27.12.2018).
6. Samar, M. Klasychni ta reliatyvistski kvantovi zadachi v prostori z minimalnoiu dovezhynoiu [Classical and Relativistic Quantum Problems in Space with Minimal Length]. Avtoref. dys. ... kand. fiz.-mat. nauk. 01.04.02. Lviv. URL: <http://www.ktf.franko.lviv.ua/theses/Samar-aref.pdf> (last accessed 27.12.2018).
7. Shalahinov, Borys. Klasyky i romantyky: shtudii z istorii nimetskoï literatury XVIII-XIX stolit [Classics and Romantics: Studies on the History of German Literature of The 18th-19th Centuries]. Kyiv: Vyd. dim "NaUKMA", 2013.
8. Shymchyshyn, Maria. "Paradyhmy ta vymiry posthumanizmu [Paradigms and Measurements of Post-humanism]." Suchasni literaturoznavchi studii. Posthumanizm ta virtualnist: Literaturni vymiry. Kyiv, 2013. Vyp. 10.
9. Latour, Bruno. We Have Never Been Modern. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1993.
10. Vermeulen, Timotheus, Van Den Akker, Robin. Notes on Metamodernism. Journal of Aesthetics and Culture. 2010. 2.0: 1-14.

Анотація

Д.І. Дроздовський. Дискусійність метамодернізму в аспекті теорії постпостмодернізму

Стаття присвячена дискусійним аспектам теорії постпостмодернізму. Доведено, що наявна в західному теоретичному дискурсі концепція метамодернізму містить низку дискусійних моментів і потребує теоретичного уточнення. Проаналізовано, що моделі одночасного перебування постпостмодерністського суб'єкта в кількох вимірах можуть бути різними й підпорядковуватися авторським концепціям «множинності часу» («Хмарний атлас»); конструюванню у власній свідомості фіктивної реальності, що постає заміником справжньої дійсності (створена підсвідомістю дійсність витісняє фрагменти справжньої реальності) («Дивний випадок із собакою вночі», «Спокута»); суб'єкт реальності не може достеменно ідентифікувати, яка з реальностей, у яких він перебуває, справжня, позаяк не існує чітких інструментів верифікації («Субота», «Спокута»). Схарактеризовано

теорію постпостмодернізму й уточнено окремі положення концепції метамодернізму. Представлено узагальнений перелік рис, які дають підстави зараховувати твір (роман) до постпостмодерністського напрямку. На матеріалі сучасного англійського роману досліджено природу постпостмодерністського хронотопу, зокрема в аспекті представлення в ньому категорій часу і простору як потенційно множинних феноменів. Досліджено природу множинної реальності у сучасному англійському романі. Окреслено вплив наукових теорій на формування концепцій у царині гуманітарного знання; висвітлено, у який спосіб у сучасному англійському романі експлуатовано астрофізичні, психологічні та математичні дослідження. З'ясовано специфіку світогляду постпостмодерністських персонажів, зокрема проаналізовано особливості аутичного мислення. Узагальнено світоглядно-філософські, наративні та поетологічні особливості постпостмодерністського роману. Окреслено моделі реактуалізації філософії німецького романтизму в дискурсі постпостмодернізму та запропоновано стратегії вивчення філософських чинників зазначеного напрямку.

Ключові слова: постпостмодернізм, метамодернізм, сучасний англійський роман, суперструнна реальність, наратив, метакзис.

Анотація

Д.И. Дроздовский. Дискуссионность метамодернизма в аспекте теории постпостмодернизма

Статья посвящена дискуссионным аспектам теории постпостмодернизма. Доказано, что имеющаяся в западном теоретическом дискурсе концепция метамодернизма содержит ряд дискуссионных моментов и требует теоретического уточнения. Проанализировано, что модели одновременно пребывания постпостмодернистского субъекта в нескольких измерениях могут быть различными и детерминированы авторскими концепциями «множественности времени» («Облачный атлас»); конструированием в собственном сознании персонажей фиктивной реальности, возникающей заместителем настоящей действительности (создана подсознанием реальность вытесняет фрагменты настоящей действительности) («Станный случай с собакой ночью», «Искупление»); субъект реальности не может точно идентифицировать, какая из реальностей, в которых он находится, настоящая, поскольку не существует четких инструментов верификации («Суббота», «Искупление»). Охарактеризована теория постпостмодернизма и уточнена концепция метамодернизма. Представлен обобщенный перечень

характеристик, даючих основание причислять произведение (роман) к постпостмодернистскому направлению. На материале современного английского романа исследована природа постпостмодернистского хронотопа, в частности в аспекте репрезентации в нем категорий времени и пространства как потенциально множественных феноменов. Исследована природа множественной реальности в современном английском романе. Определено влияние научных теорий на формирование концепций в области гуманитарного знания; освещено, каким образом в современном английском романе эксплуатируются астрофизические, психологические и математические исследования. Выяснена специфика мировоззрения постпостмодернистских персонажей, в частности проанализированы особенности аутического мышления. Систематизированы мировоззренческо-философские, нарративные и поэтологические особенности постпостмодернистского романа. Определены модели реактуализации философии немецкого романтизма в дискурсе постпостмодернизма и предложены стратегии изучения философских особенностей указанного направления.

Ключевые слова: постпостмодернизм, метамодернизм, современный английский роман, суперструнная реальность, нарратив, метакзис.

Summary

D.I. Drozdovskyi. Discussion on Metamodernism in the Aspect of Post-Postmodernistic Theory

The paper is dedicated to spotlighting the post-postmodernism theory. It is discussed that the concept of metamodernism in Western theoretical discourse contains a number of controversial points. Purpose: to describe the novel discourse of post-postmodernism in English literature as a paradigm that replaced postmodernism, defining in this discourse philosophical determinants of the English post-postmodernistic novel, genre features, and narrative specifications. Models of the simultaneous presence of the subject in several dimensions may be different and us connected with the author's theories of plurality of time, its nonlinear organization in accordance with the theory of superstring reality ("Cloud Atlas"); constructing a fictitious reality, which appears as a substitute for true reality (the reality created by the subconscious displaces the fragments of the past) ("Curious Incident of the Dog in the Night-Time", "Atonement"); the protagonist cannot reliably identify which of the realities is true, since there are no clear verification tools ("Saturday", "Atonement"). Theory of post-postmodernism has been defined and the concept of metamodernism has been

discussed. It is established that in post-postmodernistic texts there is a key problem of impossibility to establish which of the realities the true and which is fictitious, and the motive of the simultaneous presence of the protagonist in several planes between which a specific connection is established has been outlined. The idea of the internal spaces of the Universe resulted in in the construction of a new type of chronotope, in which there are still not explicated forms of relations between realities. A generalized list of features that gives grounds to relate the work (novel) to the post-postmodernism has been displayed. In contemporary English novel, the nature of the post-postmodernistic chronotope has been explored, in particular, in the aspect of representing the categories of time and space as potentially multifaceted phenomena. The nature of multifaceted reality in contemporary English novel has been outlined. The influence of scientific theories on formation of the concepts in humanitarian knowledge has been spotlighted; it is highlighted in what way in contemporary English novel astrophysical, psychological and mathematical researches have been exploited. The peculiarity of post-postmodernistic characters' outlook, in particular, the peculiarities of autistic thinking has been analyzed. The philosophical, narrative and poetic features of the post-postmodernistic novel have been generalized. The models of realization of the philosophy of German Romanticism in the post-postmodernistic discourse have been discussed and strategies for studying the philosophical factors of this literary period have been proposed.

Key words: post-postmodernism, metamodernism, contemporary English novel, superstring reality, narrative, metaexis.

Інформація про автора

Дроздовський Дмитро Ігорович – кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України; вул. М. Грушевського, 4, Київ, 01001; <http://orcid.org/0000-0002-2838-6086>